

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 4 від 11. 02. 2019 року

Голова Приймальної комісії

В.О. Огнев'юк

Програма

додаткового вступного випробування з журналістики

Освітній рівень: другий (магістерський)

Спеціальність: 061 «Журналістика»

Освітня програма: «Журналістика за видами»

На основі: освітнього ступеня бакалавр, магістр, освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, здобутого за іншою спеціальністю

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-методичної та
начальної роботи

О.Б. Жильцов

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри журналістики
та нових медіа

протокол № 8 від 23 січня 2019 р.

Завідувач кафедри

О.О. Семенець

Київ – 2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Додаткове вступне випробування з журналістики – обов’язкова умова професійного відбору вступників при перехресному вступі до магістратури за спеціальністю 061 «Журналістика» (освітня програма «Журналістика за видами»).

Мета додаткового вступного випробування до магістратури – виявити у вступників рівень теоретичних знань та практичних навичок у сфері сучасної журналістики, а також знання тенденцій розвитку галузі, основних процесів її модернізації, фактичного матеріалу щодо функціонування та розвитку журналістики в сучасній Україні.

Завдання додаткового вступного випробування:

- виявити рівень знань абітурієнтів за основними тематичними та проблемними напрямками галузі;
- з’ясувати ступінь сформованості загальної ерудиції, громадянського світогляду;
- встановити сформованість логіки міркувань та критичного мислення; здатність до аналітичної діяльності в оцінці фактів, подій, явищ, спроможність висловлювати власні судження на основі фактів;
- з’ясувати здатність вступників мислити творчо, викладати свої думки яскравою, образною мовою;
- виявити фахову зацікавленість, здатність аналізувати й коментувати актуальні суспільні, політичні, культурні події.

Вступники за спеціальністю «Журналістика» повинні бути обізнаними із системою мас-медіа та специфікою роботи журналіста в сучасному інформаційному полі, повинні **знати**:

- основні поняття та категорії журналістики в їх історичному розвитку та сучасному значенні;
- етапи розвитку вітчизняної та світової журналістики та її найвідоміших представників;
- структуру сучасного ринку засобів масової інформації;
- коло професійних обов’язків журналістів;
- основні напрями державної інформаційної політики;
- основні тенденції розвитку мас-медіа на сучасному етапі;
- специфіку підготовки журналістських матеріалів для різних типів ЗМІ;
- принципи журналістської діяльності;
- норми професійної етики та професійні стандарти журналістики.

Іспит проводиться в усній формі за питаннями екзаменаційного білета (два питання в білеті).

Додаткове вступне випробування з журналістики проводиться за основними дисциплінами освітньої програми 061 «Журналістика» (освітня

програма «Журналістика») освітнього рівня першого (бакалаврського): «Масова інформація та комунікація», «Основи журналістики», «Професійні стандарти та безпека діяльності», «Проблематика ЗМІ».

Критерії оцінювання знань вступника

Оцінка	Критерії
Склав	Ставиться вступнику, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбаченні програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.
Не склав	Ставиться вступнику, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Масова інформація та комунікація

Визначення понять «інформація», «комунікація», «масова комунікація». Соціальна комунікація як умова і характеристика існування соціуму. Масова інформація як об'єкт міждисциплінарного вивчення (гуманітарних, точних, природничих наук). Методи дослідження масової інформації та масової комунікації.

Історичні умови, соціокультурні фактори еволюції масових комунікацій. Виникнення каналів розповсюдження інформації. Комунікаційні канали як засоби для передачі і сприйняття повідомлень (знаки, мова, коди, звуки, візуальні зразки тощо), в тому числі за допомогою матеріальних носіїв, технічних пристроїв. Дописемні комунікації. Виникнення писемної комунікації. Формування документальної комунікації. Закономірності розвитку масовоінформаційних процесів. Виникнення електронної комунікації.

Моделі комунікації. Соціальні аспекти комунікації. Багатофакторність комунікації. Цільові параметри соціальної комунікації. Суб'єкти комунікації. Поняття комуніката і комуніканта. Сутність соціальної комунікації. Умови ефективної комунікації.

Засоби масової інформації та технології її поширення. Види засобів масової інформації. Принципи та технології передачі інформації. Аудиторія

засобів масової інформації. Криза старих (класичних) засобів масової інформації. Основні види нових медіа. Крос-медіа. Особливості функціонування нових медіа: гіпертекстуальність, мультимедійність, негайність та інтерактивність, персоналізація, анонімність. Некомерційна модель соціальних комунікацій. Політика і нові медіа.

Проблеми нових медіа: інформаційна перевантаженість, недостовірність, авторське право, питання медіаетики та інше. Нові медіа як засіб керування суспільством. Захист особистих даних. Безпека індивіда та суспільства. Фейк. Інформаційні війни. Інформація як зброя сучасності. Мережеві війни. Нові медіа як інструмент інформаційних воєн.

Громадська думка: визначення, характеристика, функції. Особливості громадської думки та методологія її вивчення. Засоби масової інформації у процесах формування громадської думки. Громадськість як об'єкт суспільних впливів і суб'єкт суспільної взаємодії. Симетрична (громадські зв'язки) та асиметрична (пропаганда, зв'язки з громадськістю, реклама, просування, продаж) комунікація як фактори соціокультурного розвитку. Громадська думка в політичних процесах. Використання масової інформації за різних типів політичних режимів. Пропаганда і маніпуляційні технології у масовокомунікаційних процесах. Інтенсифікація та модернізація комунікаційних процесів.

Масова інформація у процесах трансформації світу. Людство і світ в інформаційній ері. Глобалізація, транскордонність та трансконтинентальність інформаційно-комунікаційних процесів. Масові комунікації як фактор масштабних світових зрушень: воєн, революцій, змін політичних режимів тощо («Арабська весна», «помаранчеві революції», війни за «руський мир» та «цінності світової демократії»). Транзитивні суспільства і масові комунікації. Перспективи розвитку масових комунікацій у світі. Інформаційне суспільство.

Актуальні проблеми соціальної комунікації в сучасній Україні. Національні інновації та ініціативи. Інтеграція України у світовий та європейських інформаційних простір. Побудова в Україні інформаційного суспільства. Соціальні комунікації як фактор трансформації та модернізації України. Їхня роль у націотворенні та державотворенні. Соціальні комунікації як збудувач протестних акцій в Україні. Особливості розвитку транзитивного суспільства. Процес роздержавлення українських ЗМІ в контексті стратегій розвитку соціальних комунікацій. Поняття про громадські ЗМК та ЗМІ. Причини та умови формування громадського мовлення в національному інформаційному просторі. Динаміка функцій соціальної комунікації як результат демократичних перетворень системи ЗМК. Перспективи розбудови соціо-комунікаційних процесів в Україні.

Основи журналістики

Основні етапи становлення і розвитку журналістики: від

пражурналістики до сучасності. Зв'язок журналістики з історією людського суспільства. Журналістика як галузь суспільно-політичної діяльності. Взаємозв'язок суспільного розвитку і розвитку журналістики.

Система засобів масової інформації (ЗМІ). Інформаційний простір. Реальна та потенційна аудиторія. Інформаційні агентства. Прес-центри і прес-бюро як постачальники інформації. Технічні засоби поширення інформації. Економічні аспекти журналістської діяльності.

Типологія журналістики, її принципи. Чотири підсистеми органів масової інформації (ОМІ). Друковані ОМІ. Їх здобутки, переваги й недоліки. Специфіка радіомовлення як структурної частини системи ЗМІ. Роль телебачення в сучасному світі. Бурхливий розвиток інтернет-видань у сучасну епоху.

Державні органи регулювання і контролю у сфері журналістської діяльності. Зростання ролі громадськості у визначенні сутності та перспектив розвитку журналістики в майбутньому.

Взаємодія журналістики з органами влади, партіями та рухами. Засоби й органи інформування. Журналістика і громадськість. Діалог між журналістами й реципієнтами. Роль ОМІ й ЗМІ у формуванні та функціонуванні громадської думки. «Четверта влада». Сучасний стан журналістики й громадської думки в Україні. Шляхи подальшого розвитку української і світової журналістики.

Принципи і функції журналістики. Метод, мета і принципи журналістики. Шляхи досягнення об'єктивності в мас-медіа. Основні складники гуманізму в журналістиці. Причини порушення базових принципів журналістики. Типологія функцій журналістики. Інформативна функція. Функція формування громадської думки. Організаційна й ідеологічна функції. Соціальні функції журналістики. Культурно-рекреативні функції.

Праця журналіста зі збору й обробки інформації. Народження нового сюжету. Джерела інформації. Зовнішня інформація, способи її отримання. Спостереження, його особливості і види. Робота з «неживими» носіями інформації та документами. Інтерв'ю як спосіб отримання інформації, його види. Правила підготовки до інтерв'ювання і його проведення. Журналістика як синтез науки, ремесла і творчості. «Жорсткі» і «м'які» новини. Принципи подачі «жорстких» новин. Композиційно-граматичні особливості журналістських творів. Особливості виготовлення журналістського продукту на телебаченні і радіо.

Джеймс Мейс про свободу слова у світі й в Україні. Жертовно-трагічна доля Джеймса Мейса. Правда про голодомор, яку повинен знати весь світ. Вічна проблема свободи слова та боротьби за неї («Свобода наклепу, або Наклеп на свободу»). Морально-етичні засади діяльності журналіста та поняття популярності й благополуччя («Повість про двох журналістів»). Проблеми національної ідентичності й самодостатності українців у працях Дж. Мейса.

Професійні стандарти та безпека діяльності

Засади принципи журналістської професії. Стандарти новинної журналістики. Виконання ЗМІ функції інформування, аналізу, громадської критики та контролю. Правдивість і точність. Редакційна чесність і незалежність. Справедливість. Недоторканність приватного життя. Загальна характеристика стандартів новинної журналістики.

Баланс думок і точок зору. Достовірність. Поняття про незбалансовану подачу інформації. Способи досягнення балансу думок у новинах. Порухення стандарту балансу. Баланс думок і структура журналістського матеріалу. Відмова від коментаря. Джерела інформації: компетентні; причетні до події; готові відповісти за сказане. Анонімні джерела. Перевірка джерел інформації. Правила оприлюднення даних соціологічних досліджень.

Відокремлення фактів від коментарів. Точність. Подача фактів, а не журналістських коментарів. Вимоги щодо уникнення журналістами суб'єктивізму. Поняття про точність інформації.

Повнота. Оперативність. 5W+1H: Who? (Хто?) What? (Що?) When? (Коли?) Where? (Де?) Why? (Чому?) How? (Як?). Поняття про неповну інформацію. Бекграунд новин і маніпулювання бекграундом. Обмеження стандарту повноти в умовах війни. Суть оперативної подачі інформації. Критерії цінності новини. Особливості подачі новин. Інформаційна конкуренція в новинарній журналістиці. ЗМІ прагнуть того, аби будь-яку новину знаходити і повідомляти своїм користувачам раніше за інші ЗМІ.

Перевірка інформації, отриманої в Інтернеті. Типові помилки при роботі із соцмережами. Перевірка інформації із соціальних мереж. Типові помилки журналістів при роботі із соцмережами. Перевірка акаунтів, фото- й відеоматеріалів. Інструменти перевірки акаунтів, фото- й відеоматеріалів.

Висвітлення інформації про вразливі групи населення. Поняття про мову ворожнечі. Словник коректної лексики. Джинса: політична, іміджева, комерційна. Типові й нетипові ознаки джинси. Інтереси дітей і підлітків та редакційні вимоги. Перевірка інформації, отриманої від дітей. Поняття про гендерний баланс у медіа.

Висвітлення збройних конфліктів. Дотримання професійних стандартів та етичних норм при висвітленні збройних конфліктів і бойових дій.

Проблематика ЗМІ

Якість та проблематичність матеріалів ЗМІ. Поняття «якість» та «об'єктивність» у галузі медіа. Критерії визначення якості. Особливості процесів боротьби за якість медіа в Україні і за кордоном. Розвиток медіа в умовах ринкової економіки. Поняття «проблематика» медіа. Підходи до дослідження медіа-матеріалів на проблематичність.

Політична проблематика у ЗМІ. Взаємовідносини влади і ЗМІ. Висвітлення у ЗМІ політичної проблематики: діяльності органів центральної

влади, регіональної та місцевої влади, партійної політики. Міжнародна політика у ЗМІ. Конфліктні політичні питання та їх віддзеркалення у ЗМІ. Політична аналітика. Політична заангажованість ЗМІ.

Економічна проблематика у ЗМІ. Історія розвитку економічної преси. Вплив економіки на ЗМІ. Висвітлення у ЗМІ економічної проблематики: державний сектор, середній та малий бізнес, світова економіка. Тематика державної та приватної власності у ЗМІ. Тема Митного та Європейського союзів у ЗМІ. Економічна аналітика. Прогнози. ЗМІ як засіб формування економічного іміджу. Економічна заангажованість ЗМІ.

Соціальна проблематика у ЗМІ. Поняття «соціальна журналістика», «соціальна проблематика». Особливості відображення соціальної проблематики у вітчизняних та зарубіжних ЗМІ. Найпоширеніша тематика. Спекулювання на соціальних проблемах у ЗМІ. Медіа як інструмент розв'язання соціальних проблем.

Соціально-побутова проблематика у ЗМІ. Проблема материнства та дитинства. Проблеми дискримінації та порушення прав людини (дитини). Проблема біженців та мігрантів. Гендерні та расові проблеми.

Молодіжна проблематика в ЗМІ. Молодіжна проблематика у виданнях загального типу і спеціалізованих за віковою ознакою. Проблеми навчання, виховання та відпочинку молоді у ЗМІ. Дитячі видання і програми для дітей.

Проблематика регіональних ЗМІ. Особливості становлення та функціонування зарубіжних регіональних медіа. Розвиток регіональних медіа в Україні (регіональні, муніципальні, приватні). Особливості висвітлення загальнонаціональних питань у регіональних ЗМІ. Тематика регіональних ЗМІ. Роль нових медіа в розвитку регіонального інформаційного простору України.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Голуб О. Медіакомпас: путівник журналіста. Практичний посібник. – К. : ТОВ «СОФІЯ-А», 2016. – 184 с.
2. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми [Текст] / Ред.: Т. Петрів, А. Сафаров, В. Сюмар та ін. – К. : Нічлава, 2006. – 100 с.
3. Земляна І. Журналіст і (не) безпека / Посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах. – К., 2016.
4. Карпенко В. Журналістика: основи професійної комунікації / Віталій Карпенко. – К. : Нора-прінт, 2002. – 348 с.
5. Куляс І.П. Ефективне виробництво теленовин / Посібник для студентів. – Київ : ХББ, 2006. – 120 с.
6. Ла Рош В. фон. Вступ до практичної журналістики. – К. : Академія Української Преси, 2005.

7. Михайлин І.Л. Основи журналістики: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] – 5-те вид., переробл. та доп. – К. : Центр учбової л-ри, 2011. – 494 с.
8. Москаленко А. З. Теорія журналістики : Навчальний посібник / А. З. Москаленко. – К. : Експрес-об'ява, 1998. – 334 с.
9. Почепцов Г.Г. Информационные войны. – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2000. – 280 с.
10. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації / Г. Г. Почепцов; Київ. ун-т ім. Т.Шевченка. – 2-ге вид., доп. – К., 1999. – 307 с.
11. Різун В. Маси: тексти лекцій. – К. : ВПЦ Київський університет, 2003. – 116 с.
12. Різун В. Основи журналістики у відповідях та заувагах. – К., 2004.
13. Різун В. Теорія масової комунікації. – К. : ВПЦ Київський університет, 2008. – 180 с.
14. Шкляр В.І. Мас-медіа і виклики нового століття. – К. : Грамота, 2003. – 48 с.
15. Шнайдер В. Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики / Вольф Шнайдер, Пауль-Йозеф Рауе. – К. : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2014. – 358 с.

Додаткові

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика. – К. : Академія Української Преси; Центр вільної преси, 2004.
2. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід / Збірка навчальних матеріалів. – К., 2002.
3. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики: Навчальний посібник / Валерій Іванов ; За науковою редакцією В. В. Різуна — К. : Центр Вільної Преси, 2010. – 258 с.
4. Корконосенко С. Основы журналистики. – М. : ЭКСПО, 2001.
5. Медіаосвіта та медіаграмотність / Упор. В.Ф.Іванов, О.В. Волошенюк. – К., 2002. – 352 с.
6. Приступенко Т. Теорія журналістики: Етичні та правові засади діяльності ЗМІ : навчальний посібник / Тетяна Приступенко. – К. : Інститут журналістики, 2004. – 375 с.
7. Прохоров Е.П. Введение в теорию журналистики : учебное пособие. – М. : РИП-холдинг, 2000.
8. Різун В. Журналістська освіта в Україні // Українське журналістознавство. / В. В. Різун. – К. : Інститут журналістики, 2001. – Вип. 2. – С. 43–48.
9. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность): словарь-справочник / авт.-сост. В. А. Ильганаева. - Х. : Городская типография, 2009. – 391 с.